

W tym numerze:

⇒ PROGRAM „OWOCE W SZKOŁACH”

PROGRAM „OWOCE W SZKOŁACH”

I. Przepisy podstawowe dotyczące zasad programu na poziomie unijnym

Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 13/2009 z dnia 18 grudnia 2008 roku¹ uruchamia nowy, obowiązujący w 27 państwach Unii Europejskiej, program „Owoce w szkołach”. Celem nadrzędnym nowej inicjatywy jest walka z otyłością wśród najmłodszych uczniów oraz zachęcenie ich do spożywania owoców i warzyw. Ponadto program ma za zadanie przeciwdziałanie wzrostowi zachorowań na choroby cywilizacyjne, spowodowane nieodpowiednią dietą. Jak pokazują najnowsze statystyki, we wszystkich krajach UE na nadwagę cierpi około 22 mln dzieci, a ponad 5 mln z nich kwalifikuje się już do osób otyłych.

Do najważniejszych celów programu należy zaliczyć:

- długoterminową zmianę nawyków żywieniowych dzieci i młodzieży poprzez zwiększenie udziału owoców i warzyw w ich codziennej diecie na etapie, na którym kształtują się ich nawyki żywieniowe,
- propagowanie zdrowej diety, a przez to przeciwdziałanie otyłości, cukrzycy i innym chorobom wynikającym z ubogiej i nieprawidłowej diety,
- zachęcenie młodych konsumentów do spożywania owoców i warzyw oraz odwrócenie spadkowej tendencji w konsumpcji owoców i warzyw. W przypadku Polski program ma szczególnie pomóc w odwróceniu spadkowej tendencji konsumpcji tych produktów, która od lat pozostaje na bardzo niskim poziomie w porównaniu do pozostałych państw unijnych.

W drodze ogólnych ustaleń i negocjacji na forum unijnym, zdecydowano, że zakup i dystrybucja świeżych owoców i warzyw w szkołach będą opłacane z europejskich funduszy w wysokości **90 milionów euro rocznie**. Kwota ta zostanie uzupełniona funduszami krajowymi i prywatnymi w tych państwach członkowskich, które będą chciały skorzystać z programu, gdyż do dyspozycji poszczególnych państw pozostawiono decyzję o uczestnictwie. Programy będą współfinansowane zgodnie z podziałem 50/50 lub 75/25 w regionach konwergencji, gdzie poziom PKB na mieszkańca jest najniższy, a ponadto w regionach najbardziej oddalonych. Państwa członkowskie będą również mogły wymagać obowiązkowego wkładu ze strony rodziców - środki uzyskane w ten sposób wykorzystywane będą w celu wspierania nowych rodzajów działalności.

Program „Owoce w szkołach” zostanie uruchomiony wraz z początkiem **roku szkolnego 2009/2010** i pierwszy okres obowiązywania programu potrwa od dnia 31 lipca 2010 roku.

Odpowiednie organy krajowe będą musiały opracować strategię, dostosowaną do krajowych preferencji, we współpracy z organami odpowiedzialnymi za opiekę zdrowotną i kształcenie oraz przy zaangażowaniu przedstawicieli branży i grup interesów. W opracowaniu jak najlepszej

¹ Rozporządzenie zmieniło rozporządzenie (WE) nr 1290/2005 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej oraz (WE) nr 1234/2007 ustanawiające wspólną organizację rynków rolnych oraz przepisy szczegółowe dotyczące niektórych produktów rolnych („rozporządzenie o jednolitej wspólnej organizacji rynku”) w celu ustanowienia programu „Owoce w szkole” (Dz. U. UE L 5 z 9.01.2009 r.).

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

strategii działania nowego programu „Owoce w szkołach” Komisja Europejska zaleciła wzięcie pod uwagę 4 poniższych aspektów:

1) **sposób dostawy owoców i warzyw do szkół** – wybór odpowiedniego modelu dystrybucji w ramach programu będzie zależał bezpośrednio od państwa członkowskiego. Jednak pod uwagę muszą być wzięte takie elementy jak: dobre wykorzystanie istniejących już ścieżek dystrybucyjnych, zapewnienie efektywności kosztowej, zapewnienie najwyższej jakości standardów owoców i warzyw. Sposób dystrybucji może być centralny, to znaczy dostawcy i dystrybutorzy wybierani są odgórnie bez udziału szkół, bądź też w sposób zdecentralizowany - szkoły same decydują o wyborze lokalnych dostawców z opublikowanej listy i zawierają z nimi indywidualne umowy.

2) **komunikację** – jako formę działań informacyjnych mających na celu wzrost świadomości zalet zdrowego odżywiania i bezpośrednich skutków braku przestrzegania zdrowej diety. Działania powinny być skierowane przede wszystkim do dzieci w postaci nauki przez zabawę, gier komputerowych, Internetu oraz do rodziców – poprzez kampanię informacyjną, medialną, na szczeblu lokalnym i krajowym.

3) **działania towarzyszące** – współdziałanie instytucji z sektora edukacji, zdrowia i rolnictwa w celu osiągnięcia założonej tezy – długoterminowej zmiany nawyków żywieniowych dzieci i młodzieży.

4) **monitoring i ocena** – wprowadzenie okresowych badań w celu stwierdzenia skuteczności realizowanego programu. Ocena powinna polegać na sprawdzeniu czy rzeczywiście przeprowadzona kampania doprowadziła do wzrostu spożycia owoców i warzyw, zmiany nawyków żywieniowych, obniżenia wskaźników otyłości oraz liczby zachorowań.

Nowy program będzie obejmował:

- dostarczanie dzieciom – w wybranej grupie docelowej – w placówkach oświatowych owoców i warzyw, świeżych i przetworzonych
- działania towarzyszące o charakterze promocyjno-edukacyjnym mające zapewnić skuteczność realizacji celów programu – zaplanowane i sfinansowane przez państwo członkowskie.

W myśl przepisów **rozporządzenia nr 288/2009** z dnia 7 kwietnia 2009 roku² ustanowiono szczegółowe zasady w odniesieniu do pomocy Wspólnoty w dostarczaniu dzieciom w placówkach oświatowych owoców oraz warzyw świeżych i przetworzonych. Przede wszystkim państwa członkowskie, które zamierzają na swym terytorium uruchomić program muszą najpierw przygotować strategię zawierającą najważniejsze elementy. W strategii krajowej realizacji programu państwa członkowskie zobowiązane zostały do określenia zakresu i sposobu wdrażania programu, w tym m.in.

- grupę docelową dzieci, które będą mogły uczestniczyć w programie,
- owoce i warzywa objęte programem,
- czas trwania programu oraz częstotliwość dystrybucji owoców i warzyw wśród dzieci,
- budżet programu z wkładem krajowym i z budżetu unijnego,
- działania towarzyszące o charakterze promocyjno-edukacyjnym, które będą miały za zadanie wzbogacenie wiedzy grupy docelowej o sektorze owoców i warzyw oraz zdrowych nawykach żywieniowych.

² Rozporządzenie ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do pomocy wspólnotowej przeznaczonej na dostarczanie dzieciom w placówkach oświatowych owoców i warzyw świeżych i przetworzonych oraz produktów z bananów w ramach programu „Owoce w szkole” (Dz. U. UE L 94 z 8.04.2009 r.).

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

Do objęcia pomocą Wspólnoty zakwalifikowano nie tylko koszty związane z zakupem świeżych i przetworzonych owoców i warzyw oraz produktów z bananów, ale również pewne wydatki powiązane bezpośrednio z wdrażaniem programu „Owoce w szkole”, o ile zostały one szczegółowo określone w strategii danego państwa członkowskiego³.

Państwa członkowskie odpowiadają za rozdzielenie przyznanej im pomocy finansowej i mogą rozdzielić te środki pomiędzy: placówki oświatowe, władze oświatowe, dostawców lub dystrybutorów produktów, organizacje występujące w imieniu placówki oświatowej oraz pozostałych organów, które odpowiedzialne są za zarządzanie dystrybucją produktów ogrodnictwa. Wnioski o przyznanie pomocy – dofinansowanie z budżetu wspólnotowego muszą zawierać informacje dotyczące między innymi ilości dystrybuowanych produktów, nazwę i adres lub numer identyfikacyjny placówki oświatowej, liczbę dzieci uczęszczających do danej placówki i objętych programem. Pomoc wypłacona będzie w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia wniosku.

Poniższa tabela przedstawia szacunkowy przydział środków; dostępnych w budżecie wspólnotowym na program „Owoce w szkołach” dla każdego z państw członkowskich:

państwo członkowskie	stawka współfinansowania %	liczba dzieci (6-10 lat)	EUR
Austria	50	439 035	1 320 400
Belgia	50	592 936	1 782 500
Bułgaria	75	320 634	1 446 100
Cypr	50	49 723	175 000
Czechy	73	454 532	1 988 100
Dania	50	343 807	1 034 000
Estonia	75	62 570	282 400
Finlandia	50	299 866	901 200
Francja	51	3 838 940	11 778 700
Niemcy	52	3 972 476	12 488 300
Grecja	59	521 233	1 861 300
Węgry	69	503 542	2 077 900
Irlandia	50	282 388	849 300
Włochy	58	2 710 492	9 521 200
Łotwa	75	99 689	450 100
Litwa	75	191 033	861 300
Luksemburg	50	29 277	175 000
Malta	75	24 355	175 000
Holandia	50	985 163	2 962 100
Polska	75	2 044 899	9 222 800
Portugalia	68	539 685	2 199 600
Rumunia	75	1 107 350	4 994 100
Słowacja	73	290 990	1 276 500
Słowenia	75	93 042	419 200
Hiszpania	59	2 006 143	7 161 900
Szwecja	50	481 389	1 447 100
Wielka Brytania	51	3 635 300	11 148 900
UE 27	58	25 920 489	90 000 000

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

³ Mogą to być wydatki i koszty związane z wykonaniem programu: koszty zakupu, dzierżawy, wynajmu bądź leasingu wymaganego wyposażenia, koszty monitorowania i oceny.

II. Założenia programu „Owoce w szkole” w Polsce⁴

Krajowa Strategia wdrożenia w Polsce programu „Owoce w szkole” w roku szkolnym 2009/2010 została opracowana na podstawie art. 16 ust. 1 rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 288/2009. Zawiera ona najistotniejsze elementy programu, niezbędne do jego wdrożenia. Działania towarzyszące będą realizowane począwszy od drugiego semestru roku szkolnego 2009/2010.

Za potrzebą wdrożenia tego rodzaju systemu w Polsce przemawiają w szczególności następujące argumenty:

- wzrastający udział osób z nadwagą i otyłych wśród młodzieży w wieku szkolnym;
- wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne, spowodowany nieodpowiednią dietą; wynikającą m.in. z braku ukształtowania w młodym wieku zdrowych nawyków żywieniowych.
- spadek konsumpcji owoców i warzyw w Polsce, pozostającej i tak na bardzo niskim poziomie w porównaniu do średniej wspólnotowej;
- duża podaż produkowanych w Polsce owoców i warzyw.

Najważniejsze założenia Strategii Krajowej⁵ dla programu „Owoce w szkole” w roku szkolnym 2009/2010

Budżet 12 297 064 EUR

w tym z budżetu UE: 9 222 800 EUR

oraz z budżetu krajowego: 3 074 264 EUR

Czas trwania

rok szkolny 2009/2010 (wrzesień 2009 r. – czerwiec 2010 r.)

Grupa docelowa

Dzieci w klasach I-III szkoły podstawowej, w wieku od około 6 do około 9 lat. Liczba dzieci w grupie docelowej to 1 076 881 osób.

Produkty kwalifikujące się do dystrybucji

Owoce świeże: jabłka, gruszki

Warzywa świeże: marchew, rzodkiewka, papryka słodka, ogórek

Przetwory: soki owocowe, warzywne oraz owocowo-warzywne

Przy doborze produktów dystrybuowanych w ramach programu kierowano się potrzebą zapewnienia:

- jak największego udziału owoców i warzyw świeżych;
- jak najwyższej jakości tych produktów;
- jak największej różnorodności;

⁴ Artykuł powstał w oparciu o materiały udostępnione przez Departament Rynków Rolnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

⁵ Strategia Krajowa wdrożenia w Rzeczypospolitej Polskiej programu „Owoce w szkole” w roku szkolnym 2009/2010, Warszawa 28 maj 2009 rok.

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

- jak najwyższej zdrowotności;
- jak największego udziału produktów charakterystycznych dla danego regionu.

System zakupu, dystrybucji i przekazywania owoców oraz warzyw dzieciom

Organem administrującym w systemie dystrybucji i przekazywania owoców i warzyw dzieciom jest **Agencja Rynku Rolnego**. Będzie ona realizowała szereg zadań związanych z programem, m.in. w zakresie zatwierdzania wnioskodawców realizujących dostawy owoców i warzyw na cele związane z programem; prowadzenia list szkół podstawowych, uczestniczących oraz określenia liczby dzieci zgłoszonych przez szkoły podstawowe do udziału w programie.

Szkoły podstawowe mają za zadanie zgłoszenie uczestniczenia w programie „Owoce w szkole”, a po wpisaniu ich na listę szkół uczestniczących w programie, odbierają od wnioskodawców dostarczone na podstawie umów owoce i warzywa, które przekazywane będą dzieciom.

Wnioskodawcy to podmioty dysponujące zapleczem organizacyjnym niezbędnym w celu zapewnienia prawidłowego przeprowadzenia działań związanych z zakupem, przygotowaniem do dystrybucji oraz samą dystrybucją owoców i warzyw lub ich przetworów. Zawierają one umowy ze szkołami podstawowymi, na podstawie których realizowane mają być dostawy owoców i warzyw, a także wnioskuje do Agencji Rynku Rolnego o zatwierdzenie uczestnictwa w programie.

System działań towarzyszących

Ministerstwo Edukacji Narodowej, za pośrednictwem Kuratorów Oświaty, zaleci opracowanie scenariuszy zajęć przez nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej szkół podstawowych uczestniczących w programie. Zajęcia te będą realizować zapisy podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego określonego rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁶, w kontekście owoców i warzyw. Lekcje będą mogły zostać przeprowadzone w klasie szkolnej, ale również w szkolnym ogródku czy też na wycieczce do gospodarstwa agroturystycznego.

System monitoringu, komunikacji i promocji

Agencja Rynku Rolnego będzie prowadziła monitoring realizacji programu „Owoce w szkole” w zakresie określonym w wytycznych Komisji Europejskiej, a także opracuje jednolity projekt plakatu dla programu „Owoce w szkole”. Szkoły podstawowe biorące udział w programie będą zobowiązane do umieszczenia plakatu na stałe, w widocznym miejscu, w pobliżu głównego wejścia do budynku szkoły.

Opracowała: Dagmara Długokęcka
FAMMU/FAPA

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

⁶ (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17)